សិលាចារឹកកំពូលតានន់ (K.1236)

កំពូលតានន់ ឬហៅម្យ៉ាងទៀតថាដុបតាញៀន មានទីតាំងស្ថិតនៅតំបន់ភ្នំបាយ៉ង់ ភូមិត្រពាំងស្រង់ ឃុំព្រះបាទជាន់ជុំ ស្រុកគិរីវង្ស ខេត្តតាកែវ។ សិលាចារឹកនេះ រកឃើញដោយចៃដន្យដោយប្រជាពលរដ្ឋនៅតំបន់នោះ ក្នុងពេលកាប់គាស់ភ្ជួរដីដាំដំណាំ ហើយក៏យកទៅរក្សាទុកបញ្ឈរនៅខាងមុខប្រាសាទកំពូលតានន់ ឬដុបតាញៀនរហូតមក។ ក្រោយមក គេបានយកទៅជួសជុលនៅសារមន្ទីរជាតិកម្ពុជា និងចុងក្រោយយកទៅរក្សាទុកនៅមន្ទីរវប្បធម៌ និងវិចិត្រសិល្បៈខេត្តតាកែវ រហូតមកទល់បច្ចុប្បន្ន។ កន្លងមក លោក វង់ សុធារ៉ា ធ្លាប់បានសិក្សាសិលាចារឹកនេះម្តងរួចមកហើយ ប៉ុន្តែ លោកបានសិក្សានិងបកប្រែតែអត្ថបទជាភាសាខ្មែរចំនួន ៩ បន្ទាត់ចុងក្រោយតែប៉ុណ្ណោះ។ ហេតុដូច្នេះហើយ នៅក្នុងអត្ថបទនេះយើងនឹងបង្ហាញអំពីផ្នែកសំស្ក្រឹតចំនួន ២១ បន្ទាត់ នៃសិលាចារឹកកំពូលតានន់នេះ។ តើអត្ថបទសំស្ក្រឹតទាំងនេះមានខ្លឹមសារ និងអត្ថន័យដូចម្តេចខ្លះ?

*គួរឱ្យកត់សម្គាល់ សិលាចារឹកនេះបានផ្តល់កាលបរិច្ឆេទដាក់លាក់នៅក្នុងមហាសករាជឆ្នាំ ៦៨៥ ត្រូវនឹងគ្រិស្តសករាជឆ្នាំ ៧៦៣ ដែលរៀបរាប់អំពីព្រឹត្តិការណ៍របស់ព្រះបាទជ័យវម៌្ម។ ព្រះនាម "ជ័យវម៌្ម" នៅក្នុងសិលាចារឹកនេះ គឺប្រាកដជាព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី២ ដែលអ្នកស្រាវជ្រាវយល់ថាជាស្ថាបនិកដំបូងនៃសម័យអង្គរ ពោល គឺមិនអាចជាព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី១ បានឡើយ ព្រោះព្រះអង្គឡើងសោយរាជ្យចាប់ពីគ.ស.៦៥៧ ដល់ ៦៨១ ប៉ុណ្ណោះ។ ប៉ុន្តែ លោក ហ្សក សឺដេស មិនយល់ថាទ្រង់ជាព្រះបាទជ័យវម៌្មទី២នោះឡើយ ព្រោះលោកយល់ថាព្រះអង្គឡើងសោយរាជ្យពេញបរិបូណ៌នៅគ.ស.៨០២។ម្ល៉ោះហើយ ស្តេចដែលមានព្រះនាមថា "ជ័យវម៌្ម" ដែលស្ថិតនៅក្នុងព្រឹត្តិការណ៍មុនគ.ស.៨០២ លោកហៅថា "**ព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី១ស្ទួន**"។ តាមខ្លឹមសារសិលាចារឹកកំពូលតានន់នេះ បង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ថា ព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី២ ជាអធិរាជ ពោល គឺមានន័យអាចបញ្ជាក់កស្តុតាងបន្ថែមថា ទ្រង់ជាស្តេចផែនដីពេញបរិបូណ៌រួចស្រេចទៅហើយនៅគ.ស.៧៦៣។ បន្ថែមពីនេះ តាមខ្លឹមសារសិលាចារឹកកំពូលតានន់ ទ្រង់ទំនងបានយាងទៅកាន់ទីក្រុងបុរាណ (គិរបាទ) ព្រោះយ៉ាងហោចណាស់តំបន់នេះគឺជាអតីតទីក្រុងដែលធ្លាប់មានមនុស្សរស់នៅតាំងពីរជ្ជកាលព្រះបាទគ្រីពៅទ្រវម៌្មមកម្ល៉េះ។*

អត្ថបទដោយ៖ កំ វណ្ណារ៉ា និងព្រះតេជគុណ អេង សុគង់

*សិលាចារឹកកំពូលតានន់ ឬដុបតាញៀន ជាបង្គោលថ្មកក់ដែលមានអក្សរចារឹកចំនួន ៣០ បន្ទាត់ ចារឹកជាភាសាសំស្ក្រឹតចំនួន ២១ បន្ទាត់ និងភាសាខ្មែរបុរាណចំនួន ៩ បន្ទាត់។ ខ្លឹមសារ និងអត្ថន័យជារួមរបស់សិលាចារឹកនេះ រៀបរាប់អំពីគុណតម្លៃ និងឫទ្ធានុភាពរបស់ព្រះសិវដោយអនេកាតិប្រាយជាច្រើនបែបយ៉ាង (ស្លោកទី១-៧) និងពណ៌នាព្រះបាទស្រីជយវម៌្ម (ទី២) គឺជាអធិរាជលើអស់បណ្ដាស្ដេចនានា (ស្លោកទី៨)។ ចាប់ពីស្លោកទី៩ ដល់ទី២០ គឺពណ៌នាអំពីគុណសម្បត្តិ និងភាពជាអ្នកដឹកនាំរបស់ព្រះបាទស្រីជយវម៌្ម (ទី២) ហើយស្លោកចុងក្រោយទី២១ រៀបរាប់អំពីការប្រតិស្ឋានប្រតិមា **ព្រះត្រៃលោកនាថ (ព្រះវិស្ណុ)** អំពីមាសនៅក្នុងមហាសករាជឆ្នាំ ៦៨៥ (ត្រូវនឹងគ.ស.៧៦៣)។*

អត្ថបទចារឹក និងសេចក្ដីប្រែ

១. ....[ជា]ជគត្ថិហពហារះ
ប្រលយស្ថិតិសក្ត៌ាណាំ កាត្ត៌ាយះបរមេត្វរះ។

ប្រែថា៖ .... *ភាពអន្តការនៃការកកើត ការស្ថិតនៅ និងការប្រល័យអស់ទៅ រមែងបន្សាត់បង់ទៅ ព្រះអាទិទេពអង្គណាជាអ្នកធ្វើ ព្រះអាទិទេពអង្គនោះជា **ព្រះបរមេត្វរ**។*

២. .... [ផ]លហាពេបិមង្គលះ
អយោនិវ៌្វិត្វយោនិយ៉្យោ វិគ្វេកត្វជិរីត្វរះ។

ប្រែថា៖ ....*សូម្បីព្រះអង្គជាផលហារ (ពោល គឺជាអ្នកនាំយកផលទៅ) ក្ដី ក៏ទ្រង់នៅតែជាមង្គល, (សូម្បី) ព្រះអង្គជាអយោនី (ពោល គឺគ្មានទីប្រភព)ក្ដី, (ប៉ុន្តែ) ទ្រង់ជាវិត្វយោនី (ពោល គឺសព្វសារពើទាំងអស់ជាប្រភពរបស់ទ្រង់), ព្រះអង្គជាវិគ្វេក (ពោល គឺធំជាងគេលើសាកលលោក) ក្ដី (ប៉ុន្តែ) ទ្រង់ក៏ជាជិរីត្វរ (គិរីត្វរ គឺជាស្ដេចភ្នំ)។*

៣. .... ប្រត្យក្សត្វាប្យតីន្ទ្រិយះ
ជិទ្រាលុជាំតរុកាត្វ ត្វលចាណិន្ទ៌យាលយះ។

អត្ថបទដោយ៖ កំ វណ្ណារ៉ា និងព្រះតេជគុណ អេង សុគង់

AMS អរិយធម៌ខ្មែរ

ប្រែថា៖ ....សូមរ្បីព្រះអង្គជាប្រត្យក្សៈ (ពោល គឺព្រះជាម្ចាស់ ឬមានព្រះនេត្រដែលប្រត្យក្សច្បាស់) ក្តី ទ្រង់ក៏ជាអតីន្ទ្រិយ (ពោល គឺអាត្មនដ៏ឧត្តុង្គឧត្តម ឬមិនមានឥន្ទ្រីយ៍អាចពាល់ត្រូវបាន), សូមរ្បីព្រះកំពុងផ្ទុំលង់លក់ក្តី ក៏ទ្រង់នៅតែមានស្មារតីភ្ញាក់រឭកខ្ពស់, សូមរ្បីព្រះអង្គជាគូលបាណិទ (មានត្រីសូលនៅនឹងព្រះហស្ត) កាន់នឹងព្រះហស្តក្តី ក៏ទ្រង់នៅតែជាទយាល័យ (ពោល គឺពោរពេញទៅដោយសេចក្តីអាណិតអាសូរ)។

៤. .... យាយតីជាមិរពេត្តុរុះ
សមស្តេត្វយ៌្យយុក្តោបិ ក្វត្តិតសាត្វយស្សយមិ។

ប្រែថា៖ .... ព្រះអង្គជាគ្រូដ៏ប្រសើរនៃបព្វជិតទាំងឡាយ ព្រមទាំងប្រកបដោយឥស្សរយសគ្រប់យ៉ាង ចាប់តាំងពីការបានធ្វើដោយអំណាចរបស់ខ្លួន។

៥. .... យំ វេទាន្តវិទោ វិទុះ
អាទិត្យវណ៌្ណមុទិតមិ បុរស្តាត្តមសស្សយមិ។

ប្រែថា៖ ....ព្រះអង្គជាអ្នកប្រាជ្ញលើវេទាន្តវិទូ (គឺពួកអ្នកប្រាជ្ញរៀនចប់គ្រប់សព្វខាងព្រះវេទទាំង៤) ប្រៀបដូចពណ៌នៃព្រះអាទិត្យដែលរះឡើងបំភ្លឺ ភាពងងឹតដែលនៅចំពោះមុខរបស់ខ្លួន។

៦. .... មណិត្រិមរណាលិតមិ
បុជាតិកុរជំយស្យ ចាជាម្មុជវជតិច្យុតមិ។

ប្រែថា៖ ....ត្រូវបានកខ្វក់ដោយសេចក្តីមរណៈដ៏ស្រួចស្រាល់បំផុត ហើយរមែងជម្រះឱ្យបរិសុទ្ធនូវពិភពលោកនេះ ឱ្យច្យុតចាកពីភាពសៅហ្មងដោយព្រះបាទដែលដូចបទុមបុប្ផានៃព្រះអាទិទេពអង្គណា។

៧. .... វិបត្តិកមជីជ្រិវមិ
ក្វតានមស្រ្តិយាយត្រែ សុខត្រិតយសាជជី។

អត្ថបទដោយ៖ កំ វណ្ណារ៉ា និងព្រះតេជគុណ អេង សុគង់

ប្រែថា៖ ....វិបត្តិទាំងពួងនឹងសាបសូន្យទៅយ៉ាងឆាប់រហ័ស នរជនជាអ្នកធ្វើកិច្ចនមស្ការក្នុងទីណារមែងជាអ្នកកើននូវសេចក្ដីសុខទាំងបីប្រការ (ធម៌ អថ៌ និងកាម) (ក្នុងទីនោះ)។

៨. ....[រា]ជរាជា រាជរាជសមច្យុតិះ
អស្តិ ត្រីជយវម៌្មេតិ រាជញ្យាច្ចិ៍តគាសនះ។

ប្រែថា៖ មានព្រះរាជាមួយព្រះអង្គព្រះនាមថាត្រីជយវម៌្ម (ទី២) .... ដែលជាព្រះរាជានៃព្រះរាជាទាំងឡាយ ទ្រង់មានភាពត្រចះត្រចង់ជាងព្រះរាជានៃព្រះរាជាទាំងពួង ព្រះរាជបញ្ជារបស់ទ្រង់ត្រូវបានគោរពខ្ជាប់ខ្ជួនដោយព្រះរាជាទាំងឡាយ។

៩. ....ត្រវម៌្មយះ ប្រជារក្សណាឧក្សិណះ
ក្សីណាត្មគិល្វិមក្សោធោ ជិក្សុក្សោណីបតីត្វរះ។

ប្រែថា៖ ....ត្រវម៌្មយះ ដែលទៀងត្រង់ប្រកបដោយគុណធម៌ក្នុងការរក្សារការពារប្រជារាស្ត្រដូចជាម្សៅថ្នាំព្យាបាលជំងឺក្នុងខ្លួនឱ្យអស់រលីងទៅ ទ្រង់ជាធំលើស្ដេចផែនដីទាំងឡាយគ្រប់ទិសានុទិស។

១០. [សវ៌្វេ]បក្សបក្សេមុ សមោយត្វាគុត្វក្សណោះ
វន្ធកក្សុះក្សិតេន្ទ្រាណា បុណ្ឌរីកក្សណោមមិ។

ប្រែថា៖ ....ក្នុងបក្សស្របគ្នា និងបក្សមិនស្របគ្នា [ទាំងឡាយ] ឱ្យមានដំណើរស្មើគ្នារហ័សរហួនប្រកបដោយថាមពល ទ្រង់ជារាជសីហ៍នៃព្រះនគរ ទ្រង់មានព្រះទ័យទុកដាក់រក្សាថែទាំ (សូម្បី) ប្រជាជនទន់ខ្សោយគ្រប់រូបក្រោមម្លប់ស្វេតច្ឆត្រ (ពោល គឺក្រោមអាណាចក្ររបស់ទ្រង់)។

១១. ធារ]កក្សិតិបក្សុណ្ណាមិ កាង្ក្សន្ធម៌្មបជក្រាមមិ
យោរញ្ជយតិក្សមាំជិត្យំ ក្សមាមិរហិតក្សមាមិ។

ប្រែថា៖ ដំណើរតាមមាគ៌ាស្វែងរកព្រះធម៌ តែងតែមានសេចក្ដីប្រាថ្នាជាប់តាម (ដូចដំណើរ) នៃស្ដេចនាគដែលដូចជាប្រថពី [ទ្រទ្រង់ព្រះពិស្ណុ] (ដូច្នោះ)។ ជនណាលេចធ្លោដោយ

សេចក្តីសន្តោសប្រណីជានិច្ច ជននោះដូចជា (ទទួលបាន) នូវការសន្តោសប្រណីដែលមានប្រយោជន៍លើលោកវិញដូច្នោះ។

១២. ...ក្សីណាមក្សុទ្រមិ យោររក្សជវិក្សតមិ
ទូល៌ត្សិប្តមបក្សាលៃ ល៌ក្សយាះក្សេមវ្ត៌វទ្ធយំ។

ប្រែថា៖ មិនល្អិតតូច ដែលមិនអន់ថយ.......... ព្រះអង្គបានរក្សាបានយ៉ាងប្រុងប្រយ័ត្ន ហើយបោះបង់បានដោយកម្រទោះបីត្រូវទ្រាំនឹងការប្រមាថមាក់ងាយទាំងឡាយ ហើយនាំមកនូវសេចក្តីសុខក្សេមក្សាន្តរហូតចម្រើនរុងរឿង។

១៣. [កល្ប]ទ្រុម ឥវានន្ត ផលពោប្យវិបល្វះ
កតីវកាន្តិនិលយោ នពោមោឝយលក្សិតះ។

ប្រែថា៖ ព្រះអង្គប្រៀបប្រដូចទៅ [ដើមកល្ប] ព្រឹក្សដែលសូម្បីឱ្យផ្លែជាអនន្តហើយ ក៏នៅតែមានស្លឹក ទ្រង់ដូចជាព្រះចន្ទ្រកាន្តី (គឺពន្លឺដួងព្រះចន្ទ្រា) ឮដំនកាល័យ ដែលរះឡើងដោយឥតសៅហ្មង។

១៤. [សស]ង្ខចក្រចាណិយោ្យ នារាយនឥវាបរះ
អាក្រាន្តកុវនាភោគោ នានវាន្តកពោនច។

ប្រែថា៖ ទ្រង់មានព្រះហស្តទាំងទ្វេប្រដាប់ដោយកងចក្រ [ព្រមទាំងសា]ង្ខ ហាក់បីដូចជាព្រះរូបស្នងមួយព្រះអង្គទៀតនៃព្រះនារាយណ៍ ជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយភោគផលមានលើដែនដីដែលបានគ្រប់គ្រង ជាអ្នកឱ្យទានជាប្រក្រតីដោយគ្មានការបំអកឡុកឡើយ។

១៥. [ហ]ង្សរាជ ឥវានេក រាជហង្សនិមេវិតះ
នជាតុបក្សបាតីយះ សវ៌្វទាមានសប្រិយះ។

ប្រែថា៖ ព្រះអង្គហាក់បីដូចជា រាជ[ហ]ង្ស ដែលត្រូវបានចាំគាល់បម្រើយ៉ាងល្អដោយរាជហង្សដ៏ច្រើនអនេក ទ្រង់មិនមែនជាស្តេចបក្សពួកនិយម ហើយទ្រង់មានទឹកព្រះទ័យស្រស់ប្រិមប្រិយ៍គ្រប់កាលទាំងពួង។

អត្ថបទដោយ៖ កំ វណ្ណាក់ និងព្រះតេជគុណ អេង សុគន់

១៦. [អ]គីត្តិភ្ភិរមិតិ យមិ ឆិស្នេហាឆ្វនសញ្ចយះ
ត្ម្នាទុរុបសប៌ញ្ច កល្បវ្រក្សមិតិទ្វិជះ។

ប្រែថា៖ *ព្រះអង្គជាអ្នកឈ្នះទាំងស្រុង នូវកិត្តិនាម [មិនល្អ] នៃភាពជាបុរស នូវសេចក្តីស្អប់ខ្ពើម និងនូវពស់អាសិរពិសដ៏ឃោរឃៅដែលវាចេញពីចំណង់តណ្ហា ទ្រង់ជាអារ្យជនដ៏ប្រសើរ (ដូច) ជាដើមកល្បព្រឹក្ស។*

១៧. នោមោជាត្រយណីយញ្ចនិ ឧត្រៃហាយមនជ្យជះ
វ្យសនន្និកុសសំចិតិ ត្រិលោលញ្ញិរមន្យតះ។

ប្រែថា៖ *ព្រះអង្គជាស្តេចដែលមិនជាទីច្រកអាស្រ័យនៃទោសកំហុស ទ្រង់ជាទីកកើតដទៃមួយទៀតនៃសេចក្តីសង្រ្គោះដ៏រហ័ស ទ្រង់ជានិមិត្តរូបនៃការរះឡើងនៃការអស់ទៅនូវព្យសនកម្ម និងទ្រង់ជាតួអង្គដទៃម្នាក់ទៀតនៃការសម្រេចនូវសេចក្តីសុខទាំងបីប្រការ (គឺ ធម៌ អថ៌ និងកាម) អស់កាលជាដរាប។*

១៨. យេជាតិរាជចរិត ប្រក្សាលនមនេកាគះ
ស្វកុណៃះក្សីរកុន្ទេន តុមារវដៃះក្ខតមិ។

ប្រែថា៖ *ព្រោះហេតុដូចបានថ្វាថ្ងៃមកជាអាទិ៍នេះ ដែលរាជប្រវត្តិ (របស់ទ្រង់) មានភាពបរិសុទ្ធថ្លៃថ្នូរជាច្រើនអនេករាប់ប្រមាណមិនបាន ក៏ព្រោះគុណគឺសេចក្តីល្អជាច្រើន ក៏ព្រោះការប្រហារភាពស្មោកគ្រោកទាំងពួងដោយលំពែងរាជក្សីរកុន្ត (ដែលជាលំពែងនៃទឹកដោះ គឺអំណាចដែលនាំមកប្រយោជន៍ដ៏ប្រសើរថ្លៃថ្លា)។*

១៩. វិនក្វរមកាក្វតនិ និជនជម្មិរុទ្ធាជនំ
យកសិស្តិរមហាយ៌្យមាយ៌្យមិ ជនជុម្តមន្ទិលយនិ។

ប្រែថា៖ *(ទ្រង់)បានដាក់ច្បាស់នូវធម៌ដែលនាំមកនូវសេចក្តីស្ងាប់ ដែលមិនមានភាពទៀងទាត់ និងវិនាសទៅជាធម្មតា ដើម្បីកិត្តិយសស្ថិតស្ថេរ ដែលគេលួចយកទៅមិនបាន ដែលប្រសើរ និងទុកជាទីគោរពវន្ទាដល់ជនានុជន។*

អត្ថបទដោយ៖ កំ វណ្ណារ៉ា និងព្រះតេជគុណ អេង សុគង់

២០. ត្រិវិម្តបមបិប្រកាម- សុខមន្វក្ខហ្នញ្យុះ
សជាតនមជាមញូ កិរមាប្តុមិច្ឆញ្យូជមិ។

ប្រែថា៖ *ហើយព្រះរាជាទ្រង់ក៏កំពុងប្រាថ្នាដើម្បីដល់នូវតិវបទ ជាទីនាំមកនូវសួគ៌ា ជាសេចក្តីសុខដ៏មហិមា (ជាមាគ៌ា) ដែលមនុស្សមិនងាយនឹងប្រកាន់យកបាន ជាសនាតនធម៌ និងគួរដល់ការសរសើរលើកតម្កើង។*

២១. ...ត្រីជយៃកជាថង្វាត្រិ- ដ្គដ្ករហេមសំសិក្តំ
ច្រាតិម្ពិបតិ........... កក្ត្យាវាណាម្តមង្កាកោ។ ៚

ប្រែថា៖ *(ព្រោះហេតុដូច្នេះហើយ ព្រះបដិមាទេព) ព្រះត្រីជយៃកនាថ ដែលត្រូវបានសិតយ៉ាងល្អហើយដោយមាស ៣២ ដុំ ទ្រង់បានប្រតិស្ឋានទុកហើយ..........ក្នុងឆ្នាំមហាសករាជដ៏មានឥទ្ធិពលកំណត់ដោយ បដ=៦អប្ត=៨ វាណា=៥= ៦៨៥។*

សរុបជារួមមក សិលាចារឹកប្រាសាទកំពូលតានន់ ឬហៅថាដុបតាញៀន បានផ្តល់ព័ត៌មានជាច្រើនបញ្ជាក់ឱ្យដឹងអំពីសកម្មភាពព្រឹត្តិការណ៍នយោបាយ និងព្រះកិត្តិនាមដ៏ឧត្តុង្គឧត្តមរបស់ព្រះបាទស្រីជយវម៌្ម (ទី២)។ តាមកាលបរិច្ឆេទដូចដែលបានបញ្ជាក់នៅក្នុងសិលាចារឹក ព្រះអង្គបានឡើងសោយរាជ្យពេញបរិបូណ៌រួចមកហើយក្នុងមហាសករាជឆ្នាំ ៦៨៥ ត្រូវនឹងគ្រិស្តសករាជឆ្នាំ៧៦៣ ពោល គឺផ្ទុយពីការកំណត់របស់លោក ហ្សក សឺដេស ដែលគិតថាទ្រង់ឡើងសោយរាជ្យនៅគ្រិស្តសករាជឆ្នាំ៨០២។

អត្ថបទដោយ៖ កំ វណ្ណារ៉ា និងព្រះតេជគុណ អេង សុគង់

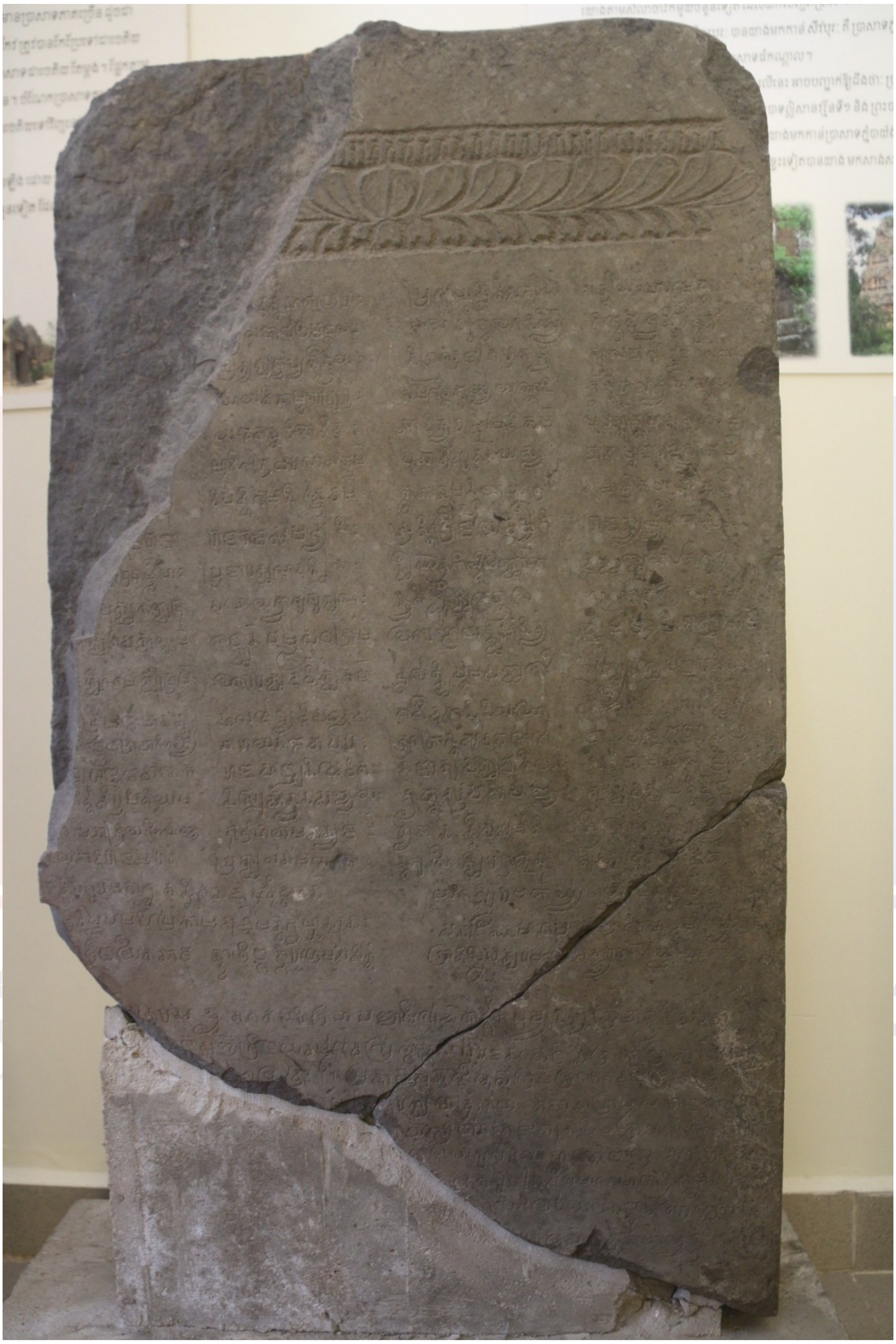

រូបលេខ១៖ សិលាចារឹកកំពូលតានន់ ឬដុបតាញៀន

អត្ថបទដោយ៖ កំ វណ្ណារ៉ា និងព្រះតេជគុណ អេង សុគន់

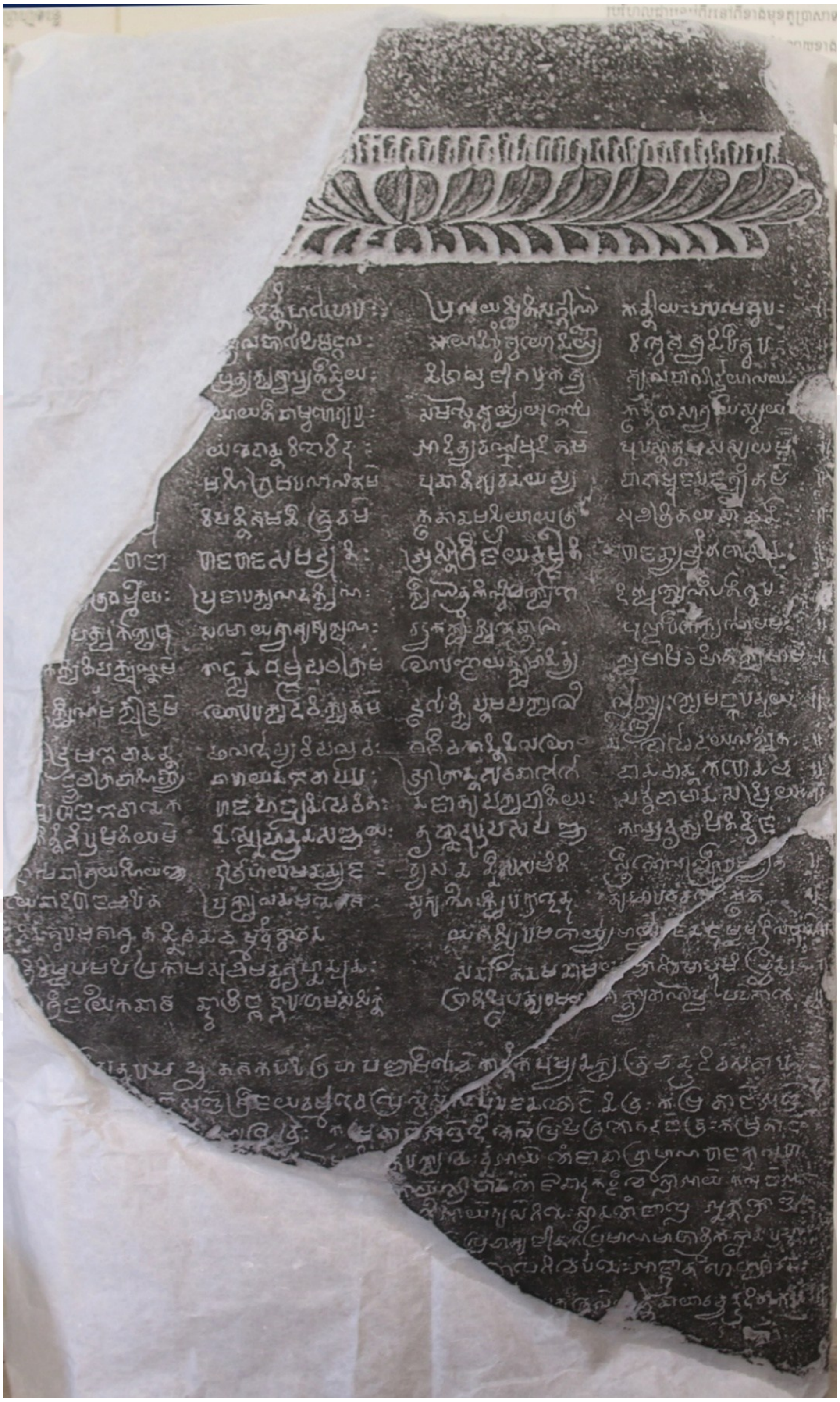

រូបលេខ២៨៖ ក្រដាសផ្តិតសិលាចារឹកកំពូលតានន់ ឬដុបតាញៀន

អត្ថបទដោយ៖ កំ វណ្ណារ៉ា និងព្រះតេជគុណ អេង សុគង់